

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Semestrální práce

Prostor Novozámeckého areálu u Litovle a jeho blízkého okolí v době neolitu a eneolitu

Ing. Radovan Urválek
Litovel 2018

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra historie
Sekce archeologie
studijní obor: Archeologie – jednooborová kombinovaná forma studia

Semestrální práce

Prostor Novozámeckého areálu u Litovle a jeho blízkého okolí v době neolitu a eneolitu

Autor:

Ing. Radovan Urválek

Vedoucí práce:

Mgr. Pavlína Kalábková, PhD.

1 Obsah

1	Obsah	3
2	Úvod	4
3	Lokace.....	4
4	Přírodní podmínky	6
4.1	Geomorfologické poměry	6
4.2	Geologické poměry.....	9
4.3	Pedologické poměry	10
4.4	Klimatologické poměry	11
4.5	Hydrologické poměry.....	11
4.6	Zdroje surovin a energie	12
4.7	Flóra a vegetace.....	13
4.8	Fauna	14
5	Doba neolitická a eneolitická	16
5.1	Kultura s lineární keramikou (LnK).....	16
5.2	Kultura s vypíchanou keramikou (VK ev. StK)	16
5.3	Kultura s moravskou malovanou keramikou (MMK)	16
5.4	Kultura nálevkových pohárů (KNP)	16
5.5	Badenská kultura / Badenský kulturní komplex.....	17
5.6	Jevišovická kultura	17
5.7	Kultura s šňůrovou keramikou (KŠK).....	17
5.8	Kultura se zvoncovými poháry.....	17
6	Archeologické výzkumy	18
6.1	Dějiny bádání	18
6.2	Dle důvodu	19
6.3	Dle způsobu	20
7	Archeologické nálezy	20
7.1	Informace ze SAS	20
7.2	Informace z ARUB	21
7.3	Informace z ARUB bez přesného určení.....	22
8	Závěr	24
9	Literatura a zdroje	26
9.1	Literatura	26
9.2	Internetové zdroje	27
9.3	Archivní zdroje.....	28
10	Přílohy	29

2 Úvod

Novozámecký areál se svým okolím, zájmové území této práce, tvoří v krajině významný předěl mezi Hornomoravským úvalem a Mohelnickou brázdou, zúžení zemědělsky úrodné roviny. Byl i jistou dopravní překážkou a současně i spojením minimálně výše uvedených rovin. Vzhledem k tomu, že téměř středem tohoto území protéká řeka Morava, která tu opouští jednu depresi a vstupuje do druhé, tvoří toto území velmi zdaleka viditelnou krajinnou dominantu. Při pohledu z obou rovin se přechod Moravy skrze Třesínský práh jeví jako hluboký zářez do krajiny. Okolní kopce prudce sestupují k řece o cca 93 m na pravé straně řeky a o cca 40m na levé.

Tato krajinná dominanta vždy lákala pozornost, byla zde prokázána přítomnost lidí kultury aurignacien již před cca 32 tisíci roky (Oliva 2006) a i o cca 10 000 roků mladší kultury gravettien (Kalábková 2018). Přítomnost a putování lidí v době neolitu a eneolitu na zájmovém území je tedy, i vzhledem k blízkým velkým úrodným oblastem, nepřekvapující. Proto autor považuje výběr tohoto území, co by předmětu této práce, jako důvodný.

3 Lokace

Zájmové území této práce tvoří nejen vlastní území Novozámeckého areálu (dále NZA)¹, ale zasahuje i území přiléhající kolem. Obsahuje obce a katastry Mladče, Měníka, Řimic a západní části Červenky. Celková plocha zájmového území činí cca 25 km².

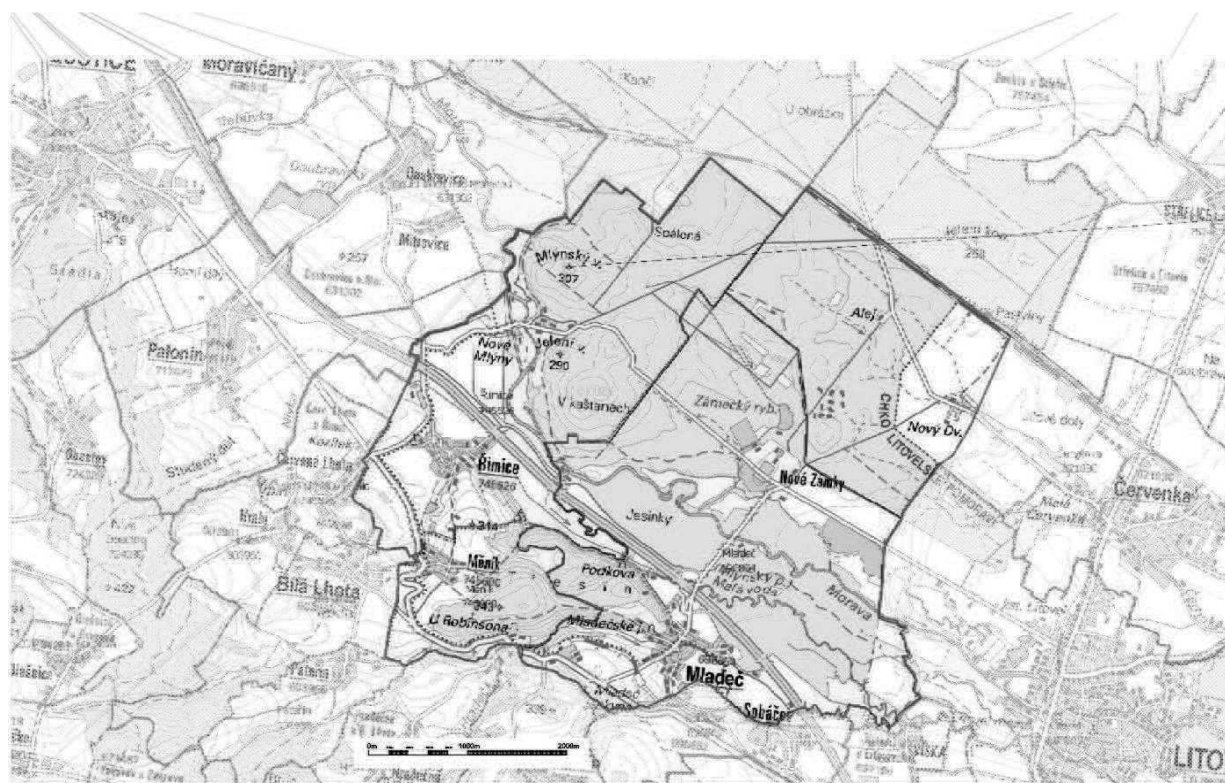
Za přibližný střed tohoto území můžeme považovat souřadnice 49°43'12.494"N, 17°1'5.717"E. Nachází se v Olomouckém kraji, v okrese Olomouc v blízkosti hranic s okresem Šumperk.

1. NUTS1: CZ0 – Česká republika
 - NUTS2: CZ07 - Střední Morava
 - NUTS3: CZ071 - Olomoucký kraj
 - LAU 1 (NUTS 4): CZ0712 – Olomouc
 - NUTS5: CZ0712504246 Mladeč
 - KÚ 696 854 **Mladeč**
 - NUTS5: CZ0712500623 Bílá Lhota
 - KÚ 745 626 **Řimice** (většina území, mimo západní výběžek)
 - KÚ 745 600 **Měník**
 - NUTS5: CZ0712552186 Červenka
 - KÚ 621 030 **Červenka** (západní část)

¹ Pojem Novozámecký areál nedává přesnou informaci, o jaké území se jedná. Tradováno je, že v případě NZA se jedná o prostor, který krajinářsky výtvarně pojali architekti Joseph Hardtmuth (1758 – 1816) a Bernhard Petri (1767 – 1853) ve službách rodiny Liechtenstein, konkrétně knížat Aloise I. Josefa (1759 – 1805) a Jana Josefa I (1796 -1858). Jímí komponovaná krajina měla plochu jen cca 4,89 km². Ale krajina kolem Nových zámků byla komponována minimálně již v baroku. Kompozice krajiny (barokní i klasicistní) ale počítaly i s krajinou přiléhající. Současně okolí bylo s vlastním NZA spojeno minimálně hospodářsky a dopravně. Územím procházeli i dopravní trasy spojující Moravu s Čechami a současně dané území umožňovalo i přechod řeky Moravy. Dodnes je na území brod přes hlavní tok a na Komenského mapě Moravy (1630-1650) je zde zaznačen most.

Z toho	orná půda	28,7%
	trvalý travní porost	7,2%
	zahrady a sady	4,9%
	lesní pozemek	50,4%
	vodní plocha	2,3%
	zastavěná plocha a nádvoří	0,9%
	ostatní plocha	5,7%

(<https://regiony.kurzy.cz/katastr/ku/637157/>)

Zájmové území

Ceský ústav zeměměřický a katastrální

<http://sgi-nahltizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&MarQueryId=6D2BCEB5&MarQParam0=696854&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>

Zákres do mapy Ing. Radovan Urválek

Obr. 1

4 Přírodní podmínky

4.1 Geomorfologické poměry

Vybrané území je geomorfologicky hodně různorodé, zasahuje do pěti oblastí (viz níže) a tvoří pomyslný předěl mezi Hornomoravským úvalem a Mohelnickou brázdou. Na pravém břehu řeky je Velký Třesín s nejvyšším bodem Třesín (345 m n. m.) a na levém pak trojvrchol Jelení vrch, Jelení hrb a Novomlýnský okrsek (290, 288 resp. 289 m n. m.) a za cestou Mlýnský vrch (307 m n. m.).

- Česká vysočina
 - IV Krkonošsko-jesenická soustava
 - IVC Jesenická podsoustava
 - IVC-1 Zábřežská vrchovina
 - IVC-1C Bouzovská vrchovina
 - IVC-1C-a Ludmírovská vrchovina

Ludmírovská vrchovina zasahuje do vybraného území na jihozápadě, patří do ní vrch Třesína. Vrchovina je převážně tvořená zvrásněnými usazeninami spodního karbonu s ostrůvky devonských hornin (převážně vápenců), místy ji tvoří neogenní usazeniny. Ve střední části je plocha rozřezána hlubokými údolími vodotečemi. Devonské vápence tvoří krátké hřbety a vrcholy se skalnatými svahy. Jejich zkrasovění sahá do velkých hloubek a odvodňovány jsou pod nekrasovými usazeninami do Mohelnické brázdy a k Hornomoravskému úvalu. Geobiocenózy této vrchoviny spadají do 2. – 5. vegetačního stupně (bukodubový vegetační stupeň (s kontinentální variantou), dubobukový vegetační stupeň (s kontinentální variantou), bukový vegetační stupeň (s kontinentální variantou) a jedlobukový vegetační stupeň (Demek 1987, s. 330).

- Česká vysočina
 - IV Krkonošsko-jesenická soustava
 - IVC Jesenická podsoustava
 - IVC-2 Mohelnická brázda
 - IVC-2 1 Hornomoravská niva

Hornomoravská niva, která se vklíní do daného území na ZZS, je okrsek Mohelnické brázdy, jedná se o širokou náplavovou rovinu kolem řeky Moravy, která tvoří osu sníženiny brázdy. Je složena ze štěrkopískového souvrství většinou pleistocenního stáří a svrchního souvrství hlinitých písků a hlín holocenního stáří. Tvoří ji pole a louky. Geobiocenózy spadají do 2. (bukodubový) a 3. (dubobukový) vegetačního stupně (Demek 1987, s. 157).

- Česká vysočina
 - IV Krkonošsko-jesenická soustava
 - IVC Jesenická podsoustava
 - IVC 3 Hanušovická vrchovina

IVC 3AÚsovská vrchovina

IVC 3A d Medlovská pahorkatina

Medlovská pahorkatina zasahuje do cca ¼ území ze severu. Jedná se o jižní části Úsovské vrchoviny s povrchem, který se pozvolna sklání od S k J a od Z k V. Je tvořena devonskými fility místy s polohami křemenců, spodnokarbonskými drobnými a břidlicemi. Tvoří klínovou kru mezi Hornomoravským úvalem a Mohelnickou brázdou. Objevují se ostrůvky neogenních sedimentů a okraje jsou překryty sprašemi a sprašovými hlínami. Geobiocenózy spadají do 2. (bukodubový) a 3. (dubobukový) vegetačního stupně. Tvoří ji louky, pole a listnaté lesíky (dub a habr). Na daném území je téměř celá kryta lesy. (Demek 1987, s. 291).

- Karpaty

Západní Karpaty

VIII Vněkarpatské sníženiny

VIII A Západní vněkarpatské sníženiny

VIII A 3 Hornomoravský úval

VIII A 3B Středomoravská niva

Středomoravská niva, která zasahuje do území z VVJ, je akumulární rovinou podél řeky Moravy. Její geobiocenózy spadají do 2. – 3. vegetačního stupně. V území ji tvoří převážně pole (Demek 1987, s. 482).

- Karpaty

Západní Karpaty

VIII Vněkarpatské sníženiny

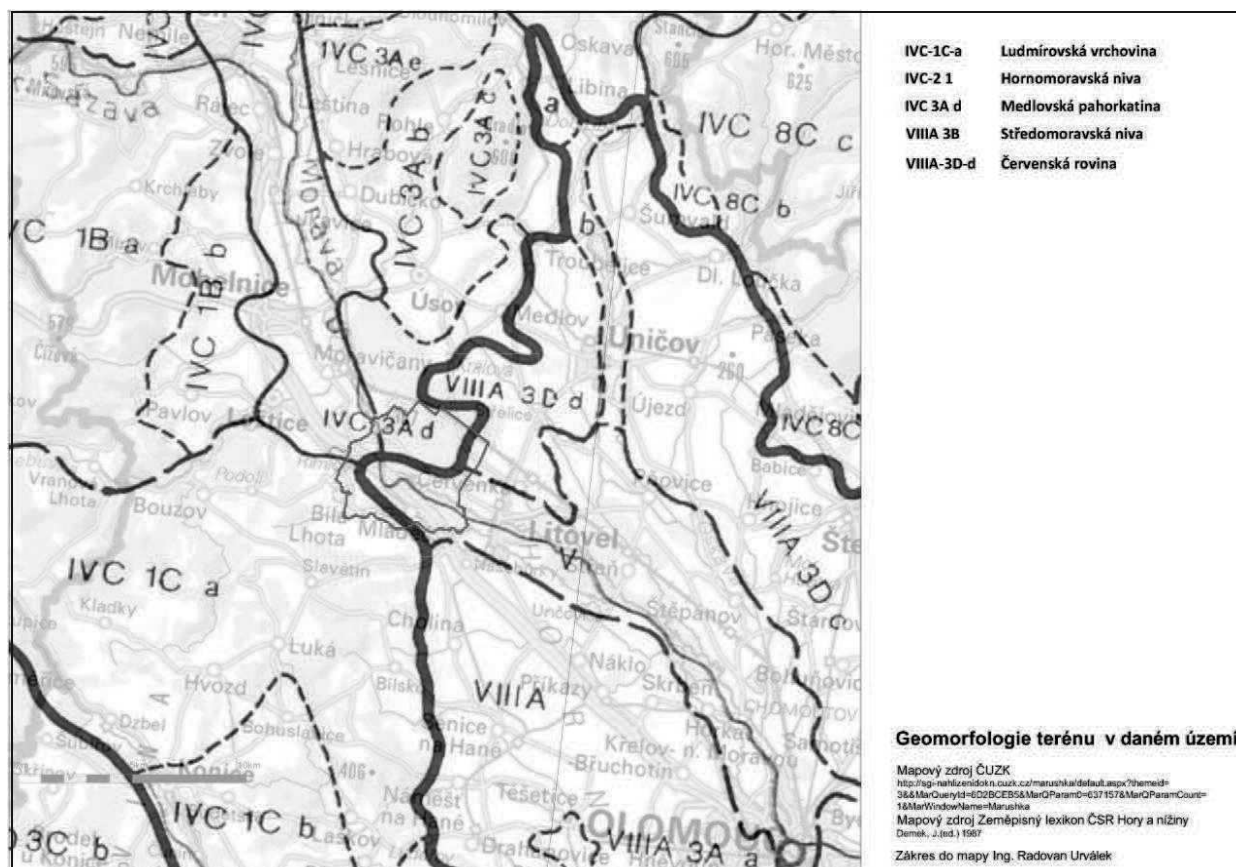
VIII A Západní vněkarpatské sníženiny

VIII A 3 Hornomoravský úval

VIII A 3D Uničovská plošina

VIII A-3D-d Červenská rovina

Červenská rovina, která do území zasahuje malou částí na východě, je okrskem západní části Uničovské plošiny. Tato rovina je tvořena neogenními a kvarterními sedimenty. Převážně, vč. daného území, jsou to pole. Geobiocenózy spadají do 2. – 3. vegetačního stupně. Vyskytují se teplomilné listnaté stromy (dub a habr a i smrkové porosty). (Demek, J. 1987, s. 106)

Obr. 2

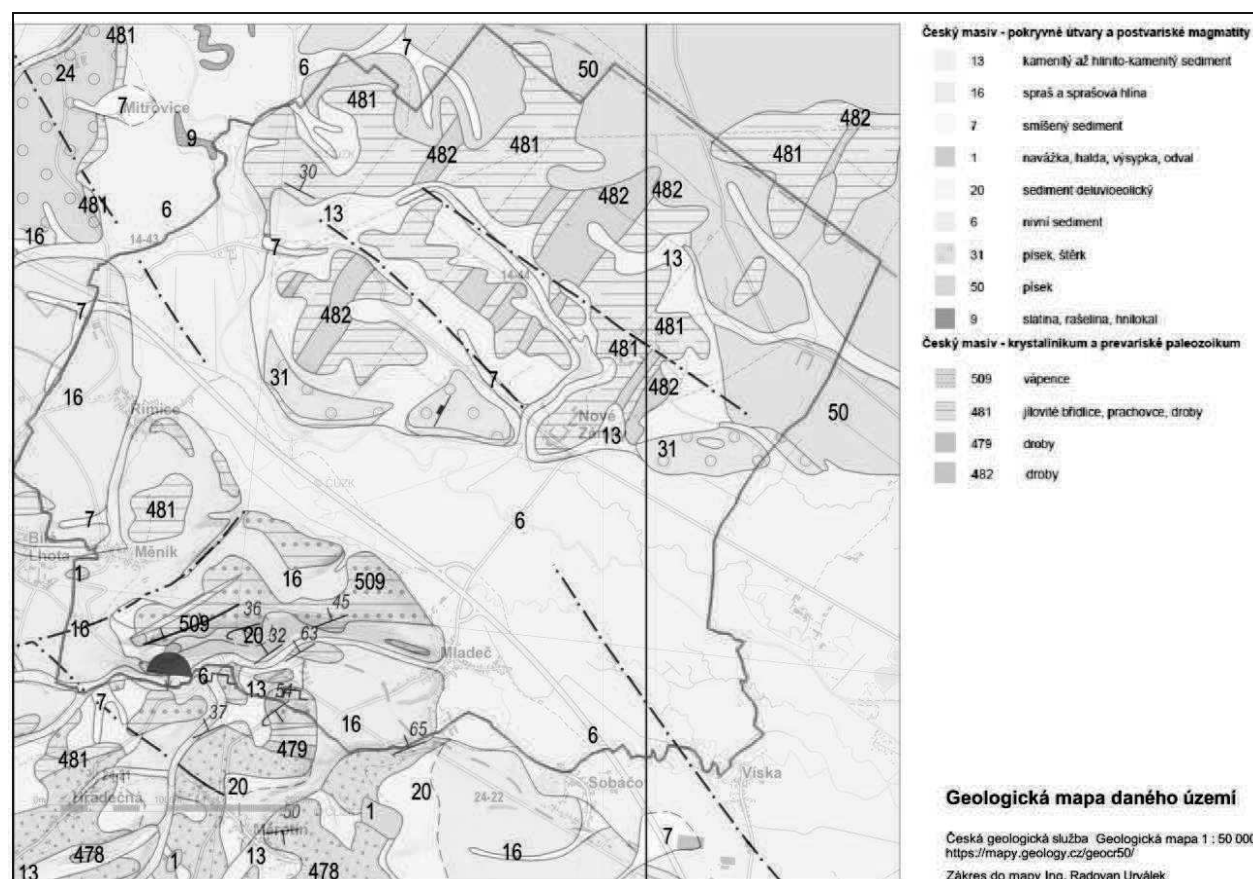
4.2 Geologické poměry

Geologická stavba zájmové oblasti je složitá. Období sedimentací se střídala s hornotvornými pohyby (předvariské, variské a alpínské), vše je patrné v nivě nedaleko tekoucí řeky Moravy, která tvoří přirozeně větvičí se říční vzor. Základním geologickým rysem oblasti je kerná stavba, která se vyznačuje diferencovanými pohyby jednotlivých ker.

Kra Třesína je tvořená devonskými vápenci, ve kterých jsou usazeny středo- až hrubozrnné křemence a slepence, a jejich nadloží je tvořeno vápenci a vápenitými břidlicemi. Horní část, v místech, kde vápenec nevystupuje na povrch, je kryta spraší a sprašovitými hlínami.

Protilehlá kra Jeleního vrchu je tvořena kamenitými až hlinito-kamenitými sedimenty s vystupujícími plochami drob a jílovitých břidlic. Na severu území se nacházejí písky.

Hornomoravský úval, který se se svým okolím stal souší ústupem kulmského moře, při alpském vrátnění poklesl a byl opětovně zaplaven mořem. Tím se vytvořila sedimentační pánev, ve které se usadily tégly, písčité slíny, písky a vápenité jíly. Ty jsou dnes kryty nivními sedimenty (Šafář 2003, s. 356).

Obr. 3

Obr. 4

4.4 Klimatologické poměry

Zájmová oblast leží v mírném klimatickém pásmu. To je dlouhodobě charakterizováno mírnými zimami a léty. Oblast Litovelska, kam NZA a okolí patří, má ale v poměru k obdobným místům méně srážek přinášených západním a severozápadním vzdušným prouděním. NZA patří do teplé klimatické oblasti T2 s průměrnými srážkami kolem 600 mm za rok (vegetační období 350 - 400mm, zimní období 200 – 300mm). Průměrný první den se sněžením je 13. listopad a poslední 13. duben. Průměrná výška sněhové pokrývky je 200 mm, je ale přerušována oblevy. Na Třesínském prahu se pohybuje mezi 30 – 35 cm.

Průměrná roční relativní vlhkost vzduchu se pohybuje kolem 76%. Poměrně vysoký počet mlžných dnů (88) je podmíněn především polohou Hornomoravského úvalu a Mohelnické brázdy k okolním vrchovinám.

Průměrná roční teplota činí 8 – 9°C, průměrná vlhkost pak 76%. Prvním mrazivým dnem je průměrně 4. říjen a posledním 1. květen (Tolasz 2007).

Je ovšem třeba konstatovat, že výše uvedené se týká současnosti a v době neolitu a eneolitu bylo klima odlišné a výše uvedená data nelze plně použít pro toto období. Současně musíme počítat i se změnou klimatu podle času v neolitu a eneolitu, časový interval trval cca 4 tisíc roků.

4.5 Hydrologické poměry

Dané území je zařazeno takto: Hydrogeologický rajon číslo: 6640, Název: Mladečský kras

Popis: v terciérních a křídových pánevních sedimentech, Rozloha v km²: 74,6053, Hlavní povodí: Dunaj, Povodí: Morava (http://mapy.geology.cz/hydro_rajony/)

Hlavním tokem oblasti je řeka Morava. Do zájmového území vtéká na svém kilometru 270,5 a až ke Třesínskému prahu teče víceméně jedním přirozeným ramenem. V tomto prostoru mezi řekou Moravou a úpatím Mlýnského vrchu teče Dubový potok, který je napájen z mokřadu Kačení louka (mimo zájmové území) a do Moravy se vlévá před Novými mlýny.

Na Třesínském prahu (267,9 km) se řeka rozvětňuje na dnešní hlavní tok Hrubou vodu a tzv. Malou vodu. Není zcela jisté, zda první úsek Malé Vody, která odtud teče na sever k úpatí Třesína, nebyl prokopán uměle před nástupem novověku. Obě ramena se za tímto místem postupně rozvětňují a tvoří jak relativně

trvalá² tak i periodická ramena. Řeka zde tvoří anastomózní (přirozeně větvcí se) říční vzor, někdy nazývaný vnitrozemskou deltou. Od Třesínského prahu je hlavní tok řeky z velké části regulován. Od cca kilometru 267,9 po 265,1 je regulace provedena tak, že plně respektuje tvar koryta z poloviny 70. let 20. století. Od kilometru 263,2 po konec zájmového území bylo koryto ve 30. letech 20. století narovnáno a projevuje se na něm výrazné vzduť způsobené litovelským jezem na km 262,1. Hlavní tok opouští zájmové území na svém kilometru 263,2 (odpočet za mapy <http://www.kilometraz.cz/kilometraz/morava.htm>).

Na pravé straně hlavního toku pod Třesínem do Malé vody vtéká Hraniční potok napájený výkonnými vyvěračkami. Za Třesínem po oddělení tzv. Mlýnského potoka, který dál teče podél hrany Třesína, Malá voda pokračuje cca VVJ směrem k Litovli. Mlýnský potok tak tvoří krajní levé rameno Moravy a protéká Mladčí, Sobáčovem, dále k Vísce a Litovli. Do něj se v Mladči vlévá potok Rachavka, který, již s vodami dalšího potoka Hradečky, obtéká Třesín z opačné, tedy jižní strany. Do zájmového území spadá i konec Měrotického potoka, pravého přítoku Mlýnského potoka.

Na levé straně hlavního toku, tedy na severu zájmového území z mokřadu východně od Mlýnského vrchu (kóta 307) vytéká malý bezejmenný potok napájející Růžový rybník. Jeho současný tok je ale vodním dílem. Z rybníka vytéká voda odtokovým kanálem, na kterém jsou další dva rybníky. V území je pak ještě několik bezejmenných malých vodotečí v létě často vysychajících.

V lese mezi Novými zámky, Novým Dvorem a Litovlí pramení potok Čerlinka tekoucí k Července a následně do Moravy (rameno Třídvorka). Severně od Nového Dvora teče bezejmenný potok napájející novodvorský rybník a vtékající na Července do Čerlinky.

Je ovšem třeba konstatovat, že výše uvedené se týká současnosti nebo velmi blízké minulosti a v době neolitu a eneolitu byly hydrologické poměry odlišné a výše uvedená data lze plně použít pro toto období s jistou rezervou. Především tok řeky Moravy nejsme v současnosti schopni rekonstruovat vůbec (vizte bod 4.3 a poznámku 2).

4.6 Zdroje surovin a energie

Ve sledovaném území se nenachází nejspíše žádné tehdy použitelné zdroje nerostných surovin s výjimkou k výrobě keramiky a staveb použitelných hlín. Většina ostatních surovin zde eventuálně používaných, musela být importována.

² Superpozicí historických a současných map (od r. 1783 do současnosti) je zřejmé, že původní ramena se stávají slepými a postupně, jak jsou tato zanášena, jen periodicky zaplavovanými. Není zatím známo, zda a ev. jaký vliv mají na anamosticitu a zanášení ramen antropogenní vlivy (vizte bod 4.3)

Velmi důležitou předností se ale stala a dodnes je úrodná půda využívána k zemědělské produkci.

Vzhledem k přírodním podmínkám můžeme předpokládat i dostatek energie ze dřeva, tedy že etát na daném území ev. v jeho blízkém okolí byl větší než spotřeba.

4.7 Flóra a vegetace

4.7.1 Členění

Podle regionálního fytogeografického členění České republiky spadá zájmové území do následujících fytogeografických okresů a podokresů (fitochorionů):

- Českomoravské mezofytikum, okres Dražanská vrchovina (podokres Bouzovská pahorkatina)

Převážnou část vymezeného území, tj. celý lesní komplex Doubrava, Třesín a přilehlé partie Mohelnické brázdy při západním okraji Doubravy.

- Českomoravské mezofytikum, okres Záběžsko-uničovský úval

Plošně zahrnuje pouze nevelké obvodové úseky severní, severovýchodní a severozápadní části.

- Fytogeografický obvod Panonské termofytikum, fytogeografický okres Haná, podokres Hornomoravský úval

Zahrnuje plošně jihovýchodní části zájmového území

https://www.ms-cbs.cz/_dokumenty/regionalne-fytogeograficke-cleneni-cr.pdf

4.7.2 Společenstva

- Místa s výskytem termofytů a subtermofitů

Významný je výskyt některých druhů teplomilné flóry na vrchu Třesín, podmíněný zejména vápencovým podložím.

Potenciální vegetaci zájmového území tvoří především různé typy lužních a bažinných lesů – zejména níže uvedená společenstva. Některé jsou zastoupeny již jen v reliktech.

- Tvrdé luhy nížinných řek, člověkem málo ovlivněné porosty (L2.3A)

Říční úvaly a nížinné pánve v teplé a relativně suché klimatické oblasti, na nivních půdách typu vega nebo paternia, na glejových půdách a případně také na anmóru. Půdy jsou těžší, jílovitohlinité až jílovité, bohaté živinami a pravidelně nebo občas zaplavované, místy však pouze při vysokých vodách. Bývají často zaplavovány. Na místech vzdálenějších od toků leží průměrná hladina podzemní vody asi 1 m pod povrchem půdy, u regulovaných toků až 2–3 m hluboko; její výkyvy během roku často přesahují rozmezí dvou metrů.

- Mokřadní olšiny (VU)

Na místech se stagnující vodou

- Hercynské dubohabřiny (L3.1)

Rovinaté terény i svahy s těžšími půdami, které mají nižší obsah skeletu a zpravidla jsou pseudooglejené, tedy nasáklé srážkovou vodou a hlavně na jaře dlouhodoběji zamokřené.

Zásoba živin je zpravidla dobrá, ale na některých místech mohou být půdy i chudší.

- Polonské dubohabřiny (L3.2)

Rovinaté terény i svahy s těžšími půdami, které mají nižší obsah skeletu a zpravidla jsou pseudooglejené, tedy nasáklé srážkovou vodou a hlavně na jaře dlouhodoběji zamokřené. Zásoba živin je zpravidla dobrá, ale na některých místech mohou být půdy i chudší.

- Acidofilní teplomilné doubravy s kručinkou chlupatou (L6.5A)

Výslunné, strmé, často skalnaté svahy, v nejteplejších a nejsušších oblastech také plošiny a svahy o mírném sklonu. Geologickým podkladem jsou kyselé silikátové horniny, nejčastěji žula, rula, granulit, prvohorní a starohorní břidlice, vzácně i hadce, na nichž se vyvíjejí půdy typu ranker nebo mělké kambizemě.

- Zásaditá stanoviště (7230)

Na prameništích a na dnes většinou zaniklých přirozených bezlesích ostrůvcích. Zde před stavbou dálnice D35 po Třesínem.

Zdroj: <http://www.biomonitoring.cz>

4.8 Fauna

Charakter zájmového území (vysoká lesnatost, velmi nízký podíl nepůvodních druhů dřevin a na druhém straně izolovanost těchto lesů zemědělsky užívanou krajinou) je příčinou zachování cenných populací i vzácných a ohrožených druhů živočichů. Luhy jsou domovem rozsáhlého společenstva bezobratlých živočichů. Velmi bohatou skupinou lužního lesa a doubrav je hmyz. Ve vodách se zde vyskytuje rak říční. Vodní toky v území CHKO náležejí dominantně k parmovému pásmu, místy vyznívá pásmo lipanové, v některých úsecích se formuje pásmo cejnové. Celkový počet druhů ryb na území CHKO Litovelské Pomoraví, kam zájmové území patří, přesahuje 30 druhů. Lesy i navazující louky díky bohatosti vodních ploch hostí druhově různorodá společenstva obojživelníků, žije zde užovka obojková i slepýš křehký a další druhy plazů. Hojně je zastoupena avifauna m. j. i proto, že řeka Morava resp. Hornomoravský úval a Mohelnická brázda, kudy teče, je důležitou tahovou cestou pro řadu druhů ptáků. Běžnými obyvateli zájmového území jsou drobní i větší savci, vyskytuje se zde např. řada druhů netopýrů, vydra říční, prase divoké, srnec obecný. Vodní toky i

stojaté vody oblasti obývá bobr evropský³. Větší šelmy jsou zastoupeny kunami, tchořem a ještě min v. 16. století i vlkem (Urválek 2006). O předpokládané přítomnosti medvěda v zájmové době nemá autor žádné informace. Autor nepředpokládá ani přítomnost nepůvodních druhů, jakými jsou dnes daněk skvrnitý, ondatra pižmová, norek americký či nutrie říční.

³ Současná populace bobra byla repatriována v 90. letech 20. století, ale jedná se o původní druh, prokazatelné lovený v 16. století (m. j. Urválek 2006)

5 Doba neolitická a eneolitická

Níže uvedený výčet neolitických a eneolitických kultur dává zjednodušený přehled o tom, které kultury by mohly sídlit na zájmovém území a ev. ho jinak využívat.

5.1 Kultura s lineární keramikou (LnK)

Starší názvy – kultura s volutovou keramikou, kultura s pásovou keramikou

Kultura staršího neolitu (5600 – 5000(4800) př. n. l.) byla rozšířená ve střední Evropě a byla první kulturou zemědělců a pastevců na Moravě. Užívala kostrový pohřební rítus, bez pohlavní diferenciace a s občasnou skromnou výbavou.

Její sídliště se nacházela většinou do nadmořské výšky 350m n. m., jen ojediněle výše, na úrodných spraších a v blízkosti toků nižšího řádu. Kultura využívala i jeskyně. Zájmové území zcela koresponduje s touto charakteristikou.

Nejbližší větší obecně známé prozkoumané lokality jsou současná města Uničov a Mohelnice, která dala název i jednomu typu dlouhého domu.

5.2 Kultura s vypíchanou keramikou (VK ev. StK)

Kultura středního neolitu ((5000)4900 – 4700(4500)) byla na Moravě rozšířena méně, než území na západ a sever od ní. Kultura pohřbívala své zemřelé birituálně a v pohřebních okrscích.

Sídliště s „dlouhými“ domy se nacházela v nížinách i ve vyšších polohách a bývala i opevněná.

Nejbližší obecně známé sídliště se nacházelo ve Slavoníně u Olomouce

5.3 Kultura s moravskou malovanou keramikou (MMK)

Tato kultura mladšího neolitu ((4700)4500 – 4200(4000) př. n. l.) až pozdního neolitu/mladšího eneolitu ((4200)4000 – 3800(3500) př. n. l.) je součástí lengyelského horizontu i když nejspíše vznikla mimo tento okruh. Lidé této kultury pohřbívali své mrtvé birituálně a to i v sídlištních objektech.

Kultura svá (většinou) neopevněná sídliště stavěla na jižních svazích nad řekou a počala postupně obsazovat i méně úrodné oblasti. Zájmové území zcela koresponduje s touto charakteristikou.

Nejbližší obecně známé sídliště se nachází v nedalekých Mitrovicích.

5.4 Kultura nálevkových pohárů (KNP)

Jedná se o kulturu staršího eneolitu ((3800)3500 – 3300(3000) př. n. l.), který území Moravy rozvinul již známe technologie, jakými bylo využití zvířecí síly, nejspíše s tím došlo i ke zmenšení obydlí, a první

kovy (diaspora pozdní KNP zvaná Retz-Křepice-Bajč). Své mrtvé nejprve pohřbívali kostrově v mohylách a později používali kremaci a popel ukládali do keramických nádob.

Lidé této kultury si budovali nížinné otevřená i ohrazená sídliště a pro elity i výšinná hradiště.

Nejbližší obecně známá sídliště se nacházejí v Mohelnici a na Rmízu u Laškova, kde je nejstarší kamenná fortifikace ve střední Evropě.

5.5 Badenská kultura / Badenský kulturní komplex

(starší názvy kultura s kanelovanou keramikou, s drážkovanou keramikou)

Jedná se o kulturu středního eneolitu ((3300)3000 – 2800(2600) př. n. l.), která již užívala a i zpracovávala kovy. Své mrtvé pohřbívali různorodým způsobem.

Sídlem elit byla výšinná sídliště, jejich zemědělské zázemí pak tvořila i nížinná sídliště.

Nejbližší obecně známé sídliště se nachází v Hlinsku u Lipníka a pozdní Rmíz u Laškova.

5.6 Jevišovická kultura

Kultura mladšího eneolitu (3000 – 2700 př. n. l.). Pohřební ritus není dostatečně znám, u nás máme doložen jen jeden pohřeb (kostrový) a na základě nálezů v Rakousku můžeme usuzovat na biritualitu.

Sídliště máme doložena jak nížinná na úrodných půdách, tak tak výšinná. U těch můžeme předpokládat jistou fortifikaci, ale jednoznačné informace nemáme.

Nejsevernější a zájmovému území nejbližší sídliště je prokázáno ve Svitávce (Peška 2018, s. 66).

5.7 Kultura s šňůrovou keramikou (KŠK)

Jedná se o skupinu již indoevropských kultur (2900 – 2350 př. n. l.) mladšího až pozdního eneolitu.

Pohřební ritus byl kosterní, pohlavně odlišný a nejspíše ve vydřevené komoře.

Lidé této skupiny ve své většině migrovali, nemáme, když pomíneme výjimky, doklady o sídlech.

Nejbližší nálezy této kultury jsou z Nákla a Senice na Hané.

5.8 Kultura se zvoncovými poháry

Kultura pozdního eneolitu až počátku doby bronzové (2400 – 1800(1700) př. n. l.). Pohřební ritus je u této kultury kostrový a pohlavně odlišný, v hrobech se nacházejí dary.

O obydlích nemáme doklady, byly nejspíše stavěny tak, že v krajině nezanechaly stopy. Osídlovali oblasti s nivními půdami a hnědozeměmi a černozeměmi. Toto odpovídá zájmové oblasti.

Nejbližší nálezy této kultury jsou z Příkazu, Senice na Hané a Uničova

6 Archeologické výzkumy

6.1 Dějiny bádání

Dnešní Novozámecký areál a k němu přiléhající okolí, tj. zájmové území, patří prokazatelně k člověkem rodu sapiens nejdéle osídleným územím v České republice, možno říci i v Evropě (např. Svoboda 2006). Území tvořilo přirozenou překážku a současně i spojnici dvou částí přirozeného koridoru (migrující ptáci, migrující stádní zvěř, lidé) podél řeky Moravy.

První známé archeologické nálezy jsou spojeny s budováním důležité liniové stavby – silnice stavěné počátkem 19. století propojující centrální Moravu s Čechami, dnes nazývanou „státní silnicí“ č. 635. Projektanti se snažili vybudovat cestu víceméně obcházející lidská sídla a velmi důkladně založenou v podloží. To znamenalo protnout území (nejen to zájmové) širokým a hlubokým výkopem. Mezi Olomoucí a cca Moravičanami cesta vedla, resp. vede, nedaleko hrany říční terasy, tedy místy oblíbenými většinou kultur. Stavba cesty a třeba okryvání nových lomů objevily jistě mnohá archeologická naleziště, informací o nich máme ale velmi poskrovnu. Ze zájmové doby nemáme žádný nález či jinou informaci.

Nejdůležitější archeologickou lokalitou bylo objevení zatím neznámých Mladečských jeskyní⁴. Trvalo ovšem téměř půl století, než začaly být jeskyně a jejich okolí vědecky zkoumány. Po zveřejnění prvních výzkumů z těchto jeskyní, které se ale nedotkly zájmové doby, se o území o území začali zajímat mnozí archeologové, Karel Absolon (1877 – 1960), Jan Knies (1860 – 1937) či Karel J. Maška (1851 – 1916). Velmi důležitou roli v poznání hráli i občané Litovle a okolí, kteří konali své vlastní výzkumy a organizovali i výzkumy odbornější, než byli schopni konat sami. Zde je třeba zmínit dvě organizace, Krajinskou muzejní společnost v Litovli a Vlastenecký spolek muzejní v Olomouci a jejich členy Jana Smyčku (1855 – 1927) a Jindřicha Wankla (1821 – 1897). Postupně se Třesín a jeho útroby stávaly známějšími a začali přitahovat další archeology, často bez odborných znalostí. Jejich neodbornou prací a minimálně v jednom případě i pokusem o podvod bylo sice mnoho informací nenávratně zničeno, ale jejich práci nelze jednoznačně odsoudit.

Třesín byl v době těchto výzkumů pokryt lesem, jen jeho východní část, zvaná Plavatisko, byla využívána jako pole. Právě na tomto poli se náhodně i cíleně nacházely nálezy z období neolitu a eneolitu. Karel Fišara v r. 1925 našel „střepey jevišovického rázu“, přesleny, pazourkové nástroje a přesleny.

Mnoho tehdejších nálezů skončilo v litovelském muzeu, které ovšem do 50. let 20. století nevedlo řádnou evidenci. Tu se pokusil zavést další z litovelských osobností věnující se mj. archeologii Karel Sedlák (1887 – 1967). Spolupracoval s předními československými archeologickými institucemi a ve 20. a 30. letech i s Jozefem Sombathym, Josefem Skutilem (1904 – 1965) a Inocencem L. Červinkou (1869 – 1952).

⁴ Některé jeskyně v útrobách Třesína byly známy „od pradávna“.

Pokusil se uvést na pravou míru i podvod Josefa Novotného. Ve svých dílech informoval o archeologických nálezech (Kalábková 2018).

V r. 1961 byly na Plavatisku na rozorané mezi nalezeny pozůstatky asi pěti žárových hrobů. Ty byly ještě před řádným prozkoumáním zničeny zemědělskou činností. V roce 1968 provedli povrchový sběr členové vlastivědného kroužku ve Šternberku a našli 15 patinovaných a 12 nepatinovaných pazourků, zlomek přeslenu a tři atypické střepy.

V 70. letech 20 století se stavěla rychlostní silnice, dnes D35, která protнула zájmové území. Pokud byl při stavbě prováděn nějaký archeologický výzkum, nemá o něm autor žádné informace. Se stavbou ale nejspíše souvisí nálezy minimálně na lokalitě ŘIMICE III, kterou zkoumali Vladimír Goš (*1942), Vladimír Kapl (1926 – 1999), Jindra Nekvasil (1926 – 2009) .

V r. 1981 provedli na Třesíně sondáž Karel Valocha (1920 – 2013) a Martin Oliva (*1951) (Kalábková 2018). Dále se výzkumu zájmového území (ŘIMICE I) věnoval Vít Dohnal (*1932).

Dalším údobím archeologických výzkumů v zájmové oblasti byla doba po r. 1989, kdy se změnou právního systému a rozvoje technologií, přišla i změna organizace archeologických výzkumů na jedné straně a používání elektroniky k prospekci i amatéry na straně druhé. V letech 2008 – 2011 prováděli výzkum na a v Třesíně Karel Valocha a Petr Neruda (*1970) a následně i Jiří Svoboda (*1953). Zájmovému území se věnovali též pracovníci NPÚ Olomouc Pavel Šlězár (*1977) a Karel Faltýnek (*1964) (Kalábková 2018). Velmi důležitý byl výzkum historických cest provedený v rámci projektu „Výzkum historických cest v oblasti severozápadní Moravy a východních Čech“ (2011 – 2014) a „Moravské křižovatky“ (2015 – 2019).

6.2 Dle důvodu

6.2.1 Komplexní základní archeologický (badatelský) výzkum

- Tento druh výzkumu se zaměřením na neolit a eneolit nebyl primárně prováděn. Informace z tohoto druhu výzkumu byly získané při výzkumu paleolitického a mezolitického osídlení Třesína a jeho útroby.
- Povrchový průzkum antropogenních tvarů pomocí geodeticko-topografického měření krajiny v rámci projektu „Výzkum historických cest v oblasti severozápadní Moravy a východních Čech“ prováděný 1. 3. 2011 – 31. 12. 2014. Tento částečně pokryl i zájmové území. Ovšem kvalita lidarového měření je vůči okolním územím velmi nízká a její vypovídací hodnota taktéž.

6.2.2 Zjišťovací výzkum

- zjišťovací archeologický výzkum
 - vizte níže

- kontrolní sledování při stavbách
- autor předpokládá, ale nemá konkrétní informace

6.3 Dle způsobu

6.3.1 Archeologická prospekce nedestruktivní

Povrchový průzkum antropogenních tvarů pomocí geodeticko-topografického měření krajiny v rámci projektu „Výzkum historických cest v oblasti severozápadní Moravy a východních Čech“ prováděný 1. 3. 2011 – 31. 12. 2014. Tento částečně pokrýl i zájmové území. Ovšem kvalita lidarového měření je vůči okolním územím velmi nízká a její vypovídací hodnota taktéž.

6.3.2 Archeologická prospekce částečně destruktivní

Lokality ŘIMICE III, ŘIMICE I, MĚNÍK I, PLAVATISKO I, ŘIMICE II,

6.3.3 Archeologický výzkum destruktivní

Vizte bod 6.1 a níže

Lokality ŘIMICE III, PLAVATISKO I

7 Archeologické nálezy

Zájmové území vizte přílohy 1 a 2

7.1 Informace ze SAS

Lokalita	1	ŘIMICE III
Katastrální úz.	Řimice	
Číslo SAS ČR	15021	
Trať	trať "Demčí" Kategorie UAN: I	
Lokalizace	na pravé straně dálnice č. 35 Mohelnice-Olomouc	
	Polykulturní lokalita. \poloměr kruhu je 20mm. ⁵	
Kultura	K. šňůrové ker.	
Nálezy	keramika kámen-ši kámen-bn	
Prameny	Goš, V., Kapl, V., Nekvasil, J. 1980: Zachraňovací akce u Palonína (okr. Šumperk) Přehled výzkumů 23/1978 68-69 Brno	
Uloženo	Vlastivědné muzeum Mohelnice (P), Kostelní nám. 3, Mohelnice	

Vizte přílohu 6

Lokalita	2	ŘIMICE I
Katastrální úz.	Řimice	
Číslo SAS ČR	15032	
Trať	Za řimickými humny	

⁵ Ve zdrojovém dokumentu z ARUB je nejspíše překlep, na serveru „archeologickamapa.cz“ je zaznačený kruh o průměru 420m tj. poloměr 210m (odměřeno z mapy – Radovan Urválek)

Lokalizace	JZ od obce Řimice v trati
Kultura	k .lineární ker.
Nálezy	keramika
Prameny	Dohnal, V. 1981: Nová sídlištní lokalita s páskovou keramikou v Řimicích (okr. Olomouc), Přehled výzkumů 24/1979 10
Uloženo	Vlastivědné muzeum v Olomouci (P), nám. Republiky 5, Olomouc 771 73 ID čísla: inv.č. A 2484 - 24476
Poznámka	Sběr L. Čepa, místo ohledal V. Dohnal. Aktualizace a opravy: 29.1.2002 - doplnění chybějících údajů (Procházková) 11. 1. 1982 číslo 191/82 MTX198200131 Vizte obr.

Vizte přílohu 3 a 4

Lokalita	3	MĚNÍK I
Katastrální úz.	Řimice	
Číslo SAS ČR	15039	
Trať	trať mezi arborem Bílá Lhota a obcí Měník	
Lokalizace		
Kultura	Pravěk	
Nálezy	keramika	
Prameny		
Uloženo	Vlastivědné muzeum v Olomouci (P), nám. Republiky 5, Olomouc 771 73 Pravěk	
Poznámka		

Vizte přílohu 7

Lokalita	4	PLAVATISKO I
Katastrální úz.	Mladeč	
Číslo SAS ČR	24020	
Trať	Třesín	
Lokalizace		
Kultura	eneolit neurč.	
Nálezy	Sídlištní kontext keramika kámen-ši kámen-bn	
Prameny		
Uloženo	Moravské zemské muzeum (P), Zelný trh 6, Brno 659 37 sbírka I. L. Cervinky	
Poznámka		

Vizte přílohu 8

7.2 Informace z ARUB

Část informací se kryje s výše uvedenými, nebudou tedy zde zmíněny

Lokalita	5	PLAVATISKO I
Katastrální úz.	Mladeč	
Soubor ARUB	18. 5. XXX9 číslo 1925	MTX195901925
Trať	Třesín	
Lokalizace	Pole na vrchu	
Kultura	Eneolit (ve zdrojovém dokumentu je uvedena jevišovická kultura)	
Nálezy	Přesleny Pazourkové nástroje a sekerky	
Prameny		
Uloženo	Moravské zemské muzeum (P), Zelný trh 6, Brno 659 37	

	sbírka I. L. Červinky č. j. 1225/37
Poznámka	Jednalo by se o posunutí severní hranice jevišovické kultury o cca 20km

Vizte přílohu 8

Lokalita	6	ŘIMICE II
Katastrální úz.	Řimice	
Soubor ARUB	11. 1. 1982 číslo 191/82	MTX198200131
Trať	Za úvozem, JV část	
Lokalizace	Za školkou	
Kultura	Kultura s lineární keramikou (zde kultura volutová)	
Nálezy	2 -3 tři tmavší skvrny po orbě střepy definované v bodu SAS ČR 15032	
Prameny		
Uloženo	Moravské zemské muzeum (P), Zelný trh 6, Brno 659 37 sbírka I. L. Červinky č. j. 1225/37	
Poznámka	Informace doplňují SAS ČR 15032	

Vizte přílohu 5

7.3 Informace z ARUB bez přesného určení

U nichž nemůžeme potvrdit ani vyvrátit, že se jedná o nálezy neolitické nebo eneolitické.

Lokalita	7	?
Katastrální úz.	Mladeč	
Soubor ARUB	18. 5. XXX9 číslo 1921	MTX195901921
Trať	nespecifikováno	
Lokalizace	nespecifikováno	
Kultura	neurčeno	
Nálezy	Mohyla zvaná „Homole“, ø8m, výška 1,5m „spáleniště“ Hrobová jáma oválného tvaru 1,5 x 1 m malé střepy z nádob popelnicových zbytky lidské kostry pazourkový nůž přeslen tuhou vyleštěný	
Prameny	Vlastivědný sborník sev. a stř, Moravy 1932	
Uloženo	neuloženo	
Poznámka	Jedná se nejspíše o falzum 18. 5. XXX9 číslo 1919 MTX195901919 18. 5. XXX9 číslo 1920 MTX195901920 18. 5. XXX9 číslo 1922 MTX195901922 Zmínku o mohyle „Homola“ má i Pinkava 1903 str. 226	

Lokalita	7	PLAVATISKO I
Katastrální úz.	Mladeč	
Soubor ARUB	18. XI. 1961 číslo 2546	MTX195902546
Trať	Plavatisko	
Lokalizace	mez	
Kultura	neurčeno	
Nálezy	Zbytky žárových hrobů, asi pět	
Prameny		

Uloženo	neuloženo
Poznámka	Zpráva o zjištění nálezu 10. listopadu 1961

Lokalita	7	PLAVATISKO I
Katastrální úz.	Mladeč	
Soubor ARUB	6. 3. 1969 číslo 402	MTX195902546
Trať	Třesín	
Lokalizace	Pole nad vchodem do Mladečských jeskyní	
Kultura	Paleolit, neolit?	
Nálezy	sběr 15 patinovaných a 12 nepatinovaných pazourků Zlomek přeslenu 3 atypické střepy	
Prameny		
Uloženo	neuloženo	
Poznámka	Hlášení o nálezu 568/98	

8 Závěr

Novozámecký areál a jeho blízké okolí, tedy zájmové území této práce, je rozdělen řekou Moravou a její nivou na dvě části. Archeologicky je více popsána jižní část (z pohledu řeky Moravy pravý břeh). Aktivity neolitců a eneolitců a nejspíše i osídlení máme prokázáno na pěti lokalitách, které autor označil jako ŘIMICE I, ŘIMICE II, ŘIMICE III, MĚNÍK I a PLAVATISKO I. Na levém břehu a v nivě řeky nemáme prokázáno přítomnost žádné z neolitických a eneolitických kultur.

Jižní část má velmi podobné geologické podloží a půdu. Podloží tvoří převážně spraše a sprašové hlíny s místy na povrch prostupující sedimenty (vápence, jílovité břidlice, droby a prachovce) a z hlín převážně modální hnědozem (MĚNÍK I, ŘIMICE II, PLAVATISKO I - část), černozem černická (ŘIMICE I a ŘIMICE III) a litická a kambická rendzina (PLAVATISKO I – část). Jedná se o nepodmáčená úrodná podloží s relativním dostatkem vody (s výjimkou lokality PLAVATISKO I).

Místa jsou charakterizována i svým umístěním na lokální mikroreliefních elevacích, ze kterých je dobrý rozhled. Z lokalit ŘIMICE I, ŘIMICE II, ŘIMICE III a MĚNÍK I je vidět na dva resp. tři průchody zájmovým územím z Hornomoravského úvalu do Mohelnické brázdy. Polykulturní lokalita PLAVATISKO I se od ostatních částečně odlišuje. Je položena výše a je orientována směrem východo-východo-jihním, je z ní daleký výhled do Hornomoravského úvalu. Na rozdíl ostatních je v přímém kontaktu se dvěma průchody na pravé straně.

Severní část zájmového území je odlišná. Její podloží tvoří převážně kamenný až hlinotokamenitý sediment, jílovité břidlice, droby a prachovce a v nižších částech pak písek. Ty jsou kryté modální luvizemí, luvickým pseudoglejem, kambickým glejem a na severo-východě, již v rovině, oglejenou gluvizemí. Z výše uvedeného je zřejmé, že úrodnost této části je výrazně nižší (vyjma SZ části) a je z velké části i mírně podmáčená. Nižší výskyt až absence sídel kultur z velké části závislých na zemědělství je tedy logická.

Obdobný přístup neolitických a eneolitických kultur ke střední části zájmového území, tedy nivě řeky, lze předpokládat. Podloží je tvořeno nivními sedimenty, překryté je pak fluvickými gleji (SZ) a kambickými gleji s glejovými, slabě glejovými kambickými fluvizeměmi (JV).

Velký vliv na nalezení a nalézání artefaktů a ev. jiných dokladů o přítomnosti neolitických a eneolitických kultur na zájmové území má právě krajina.

Na jižní části jsou z velké míry pole, na kterých se dobře provádí archeologická prospekce. Též zemědělská činnost velmi často odhalovala a dodnes odhaluje artefakty. Naopak je právě zemědělská činnost příčinou velké destrukce dokladů o přítomnosti pravěkých kultur.

Severní část je možno považovat za neprozkoumanou. Prokazatelně od počátku 17. století⁶ (ale nejspíše mnohem dříve - r. 1408) (Melka 2000. s. 11) je tato část téměř celá zalesněná, zemědělská činnost s výjimkou SZ části, zde tedy nebyla prováděna. Tato část se ale přímo nabízí jako koridor. Tomu napovídají i úvozy podél současné cesty od Nových Zámků na západ (na lidarových snímcích z výše uvedeného důvodu nejsou patrné). Autor se ale nemůže nijak vyjádřit k době vzniku těchto úvozů.

Autor nemá žádné informace o tom, že by byla provedena na severní části nějaká prospekce po velkých vichřicích, které poničily zájmové území (poslední na konci léta 2017). Detektorářskou prospekci založenou na hledání kovů můžeme vzhledem k zájmovému období považovat za neúčinnou.

Zájmové území autor považuje za velmi málo prozkoumané.

⁶ Vizte mapu Úsovského panství z let 1620-1630 ZAO-SOAO inv. Č. 2329

9 Literatura a zdroje

9.1 Literatura

- Koudela, M. 2013: V liechtensteinských rukou. In: Burešová, J. et al.: Uničov: historie moravského města, Uničov.
- Demek, J. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny, Praha.
- Kalábková, P. 2009: Lengyelské osídlení střední Moravy I. díl Text, II. díl Katalog lokalit, III. díl Katalog nálezů [Disertační práce] – Brno. Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně Ústav archeologie a muzeologie, Brno
Zdroj: https://is.muni.cz/th/qg9qx/Cely_text_I._dil.pdf
https://is.muni.cz/th/qg9qx/Kalabkova_P._-Lengyelske_osidleni_stredni_Moravy_-_Katalog_lokalit_II._dil.pdf
https://is.muni.cz/th/qg9qx/Kalabkova_P._-Lengyelske_osidleni_stredni_Moravy_-_Katalog_nalezu_III._dil.pdf
- Kalábková, P., Hlubek, L., Šlězár, P. 2018: Litovel v nejstarších dějinách. In: Litovel, velké dějiny města, Olomouc – in print.
- Kolektiv autorů AOPK (2008): Rozbory Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví, Litovel.
Zdroj: <http://litovelskepomoravi.ochranaprirody.cz/res/data/082/012118.pdf?seek=1>.
- Melka, V. 2000: Historie a současnost Mladeče a Sobáčova. In: Melka, V. et al. 2000: Mladeč 650 let, Sborník příspěvků z historie a současnosti Mladeče, Sobáčova a Nových Zámků, s. 7 – 95, Mladeč.
- Neruda, P., Zacha, T. 2009: Mladeč (okr. Olomouc), Přehled výzkumů 50 – 290, Brno.
- Oliva, M. 2006: The upper paleolithic finds from The Mladeč cave.
In: (Maria Teschler-Nicola, Ed.) Early Modern Humans at the Moravian Gate: The Mladec Caves and their Remains Wien /New York.
- Peška, J. 2018: Jevišovická kultura na východní Moravě?
In: Studia Archaeologica Brunensia 23/2018/1, Brno.
Zdroj: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/138193/1_StudiaArcheologicaBrunensia_23-2018-1_6.pdf?sequence=1
- Pinkava, V. 1903: Vlastivěda Moravská II. Místopis Litovelský okres, Brno.
- Podborský, V. a kol. 1993: Pravěké dějiny Moravy, Brno.
- Pokorný, R. 2013: Inventarizační průzkum NPP Třesín, Ústí nad Labem.
- Rulf, J. 1983: Přírodní prostředí a kultury českého neolitu a eneolitu. Památky archeologické 74, 35 – 95, Praha.
- Schirmeisen, K. 1934: Vorgeschichtsfunde aus dem Littauer Bezirk. In: Zeitschrift des Deutschen Vereines des Geschichte Mährens und Schlesiens 36, Brno.

- Svoboda, J. 2006: The structure of the cave, stratigraphy and depositional context. In: (Maria Teschler-Nicola, Ed.) Early Modern Humans at the Moravian Gate: The Mladec Caves and their Remains Wien /New York.
- Šafář, J. 2003: Chráněná území ČR. VI., Olomoucko, Brno.
- Tymonová, M. 2000: Pravěké a středověké osídlení Mladče. In: Melka, V. et al. 2000: Mladeč 650 let, Sborník příspěvků z historie a současnosti Mladče, Sobáčova a Nových Zámků, s. 96–99, Mladeč.
- Tolasz, R. 2007: Atlas podnebí Česka, Praha.
- Tůmová, Š. 2008: Život člověka kultury zvoncovitých pohárů na Moravě [Magisterská diplomová práce.] Brno. - Masarykova univerzita v Brně Přírodovědecká fakulta Ústav antropologie
Zdroj: <https://is.muni.cz/th/ghveb/Diplomka.pdf>
- Urválek, R. 2006: Litovel a okolí, Kraj, který máme rádi, Olomouc.
- Wagenknechtová, M. 2006 Pohřební ritus lidu kultury se šňůrovou keramikou na Moravě Brno 2006 [Bakalářská práce.] Brno. -MASARYKOVA UNIVERZITA Přírodovědecká fakulta Ústav antropologie
Zdroj: https://is.muni.cz/th/dcift/Original_bakalarka.pdf

9.2 Internetové zdroje

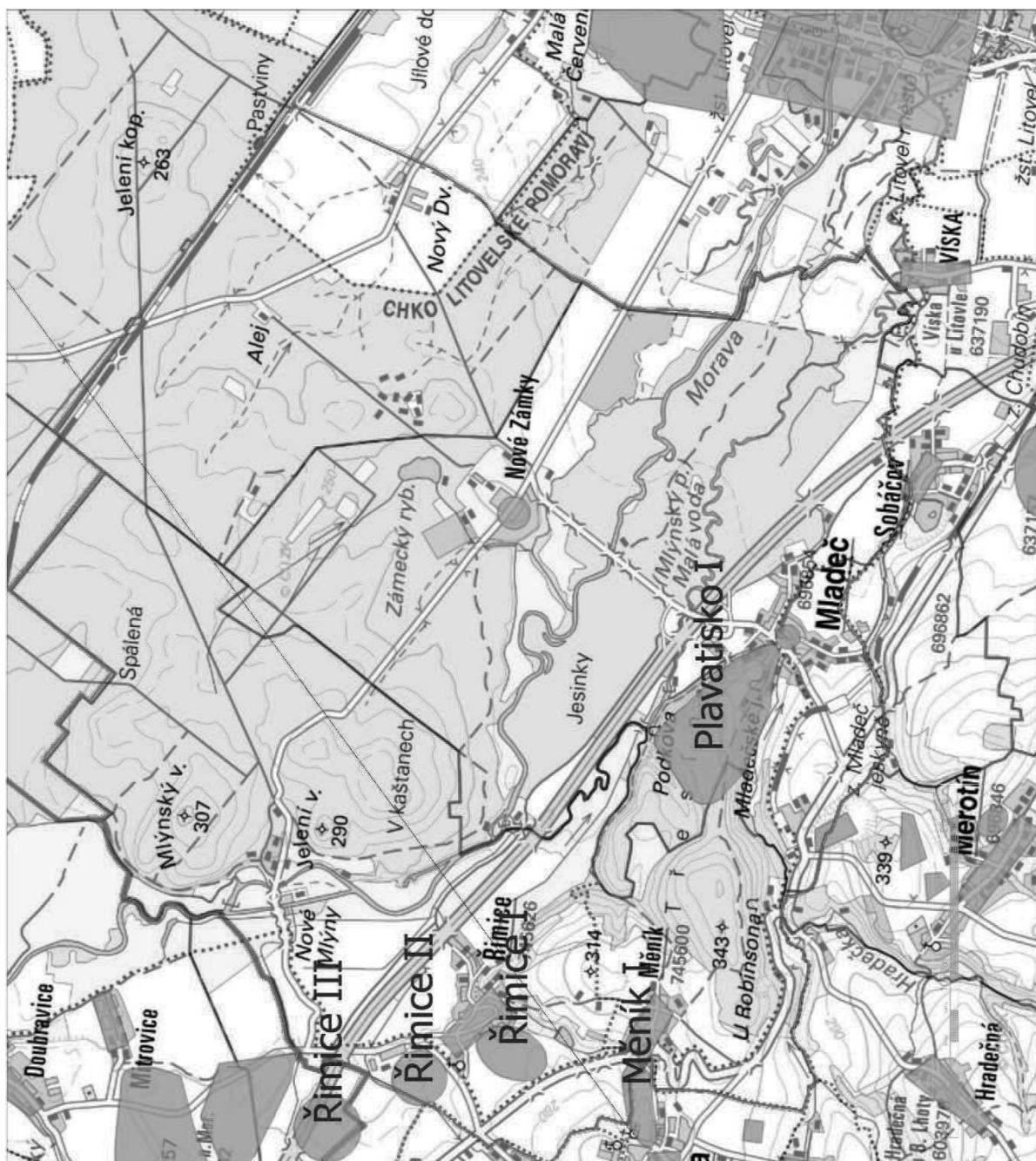
- <http://www.biomonitoring.cz/stanoviste.php> 17. 8. 2018 18:42
- http://mapy.geology.cz/geocr_25/ 10. 8. 2018 20:13
- <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/mapove-aplikace> 11. 8. 2018 18:28
- http://mapy.geology.cz/hydro_rajony/ 11. 8. 2018 09:52
- <http://wakpp.vumop.cz/> 12. 4. 2018 23:27
- <https://mapy.cz/zmepisna?x=17.0284498&y=49.6900453&z=15&source=ward&id=2474&q=chudob%C3%ADn> 7. 8. 2018 21:15
- <https://regiony.kurzy.cz/katastr/ku/637157/> 7. 8. 2018 23:01
- <http://www.kilometraze.cz/kilometraz/morava.htm> 9. 8. 2018 22:15
- <https://cs.wikipedia.org>
- <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html?#> 19. 8. 2018 22:47
- http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=mo&map_list=m018 19. 8. 2018 22:52
- <http://mapy.mzk.cz/mzk03/000/902/274/2619267578a/> 19. 8. 2018 23:15
- https://www.ms-cbs.cz/_dokumenty/regionalne-fytogeograficke-cleneni-cr.pdf 17. 8. 2018 21:02

9.3 Archivní zdroje

- Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc,
fond VELKOSTATEK ÚSOV - NOVÉ ZÁMKY (1466) - 1946
Inv. číslo 2329 Přehledná mapa panství Úsov -, (ante 1690⁷) ,-, rkps. kolor., 105x172 cm
- Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc,
fond VELKOSTATEK ÚSOV - NOVÉ ZÁMKY (1466) - 1946
inv. číslo 2330 Přehledná mapa panství Úsov 214x137cm, autor Müller Franz Johann, 1774

⁷ Datace je chybná, protože na mapě je i Uničov, který spadl pod panství Úsov mezi lety 1622 -1632 (Koudela 2013, s. 151-154)

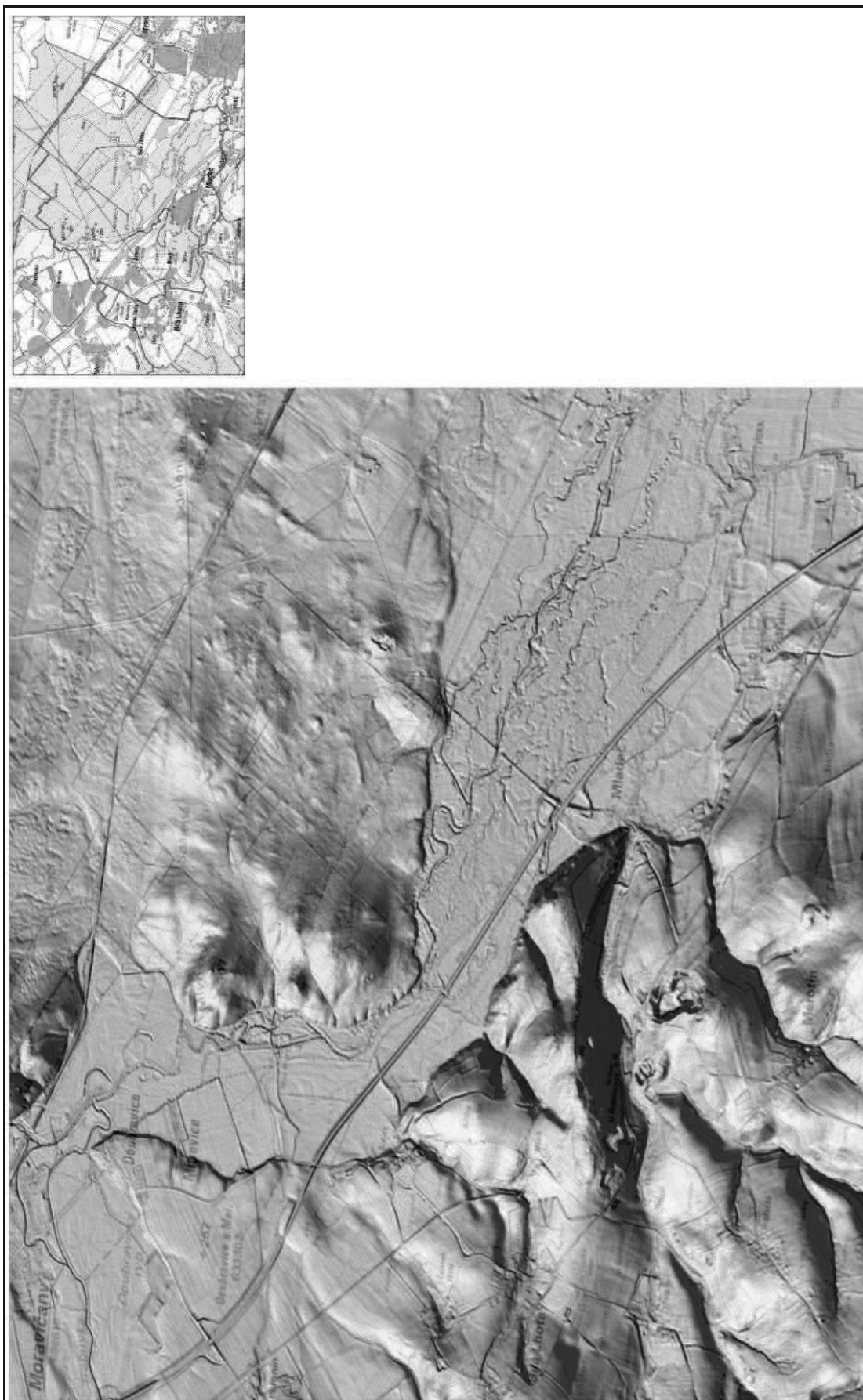
10 Přílohy

Mapa zájmového území s archeologickými lokalitami

Národní památkový ústav
Informační systém o archeologických datech NPU
<http://isad.npu.cz/flex/?i=CPW&theme=npuid&config=apps%2Fconfig-npu-isad.xml>
Zákres do mapy Ing. Radovan Urválek

Příloha č. 1

Pohled na zájmového území LIDAR

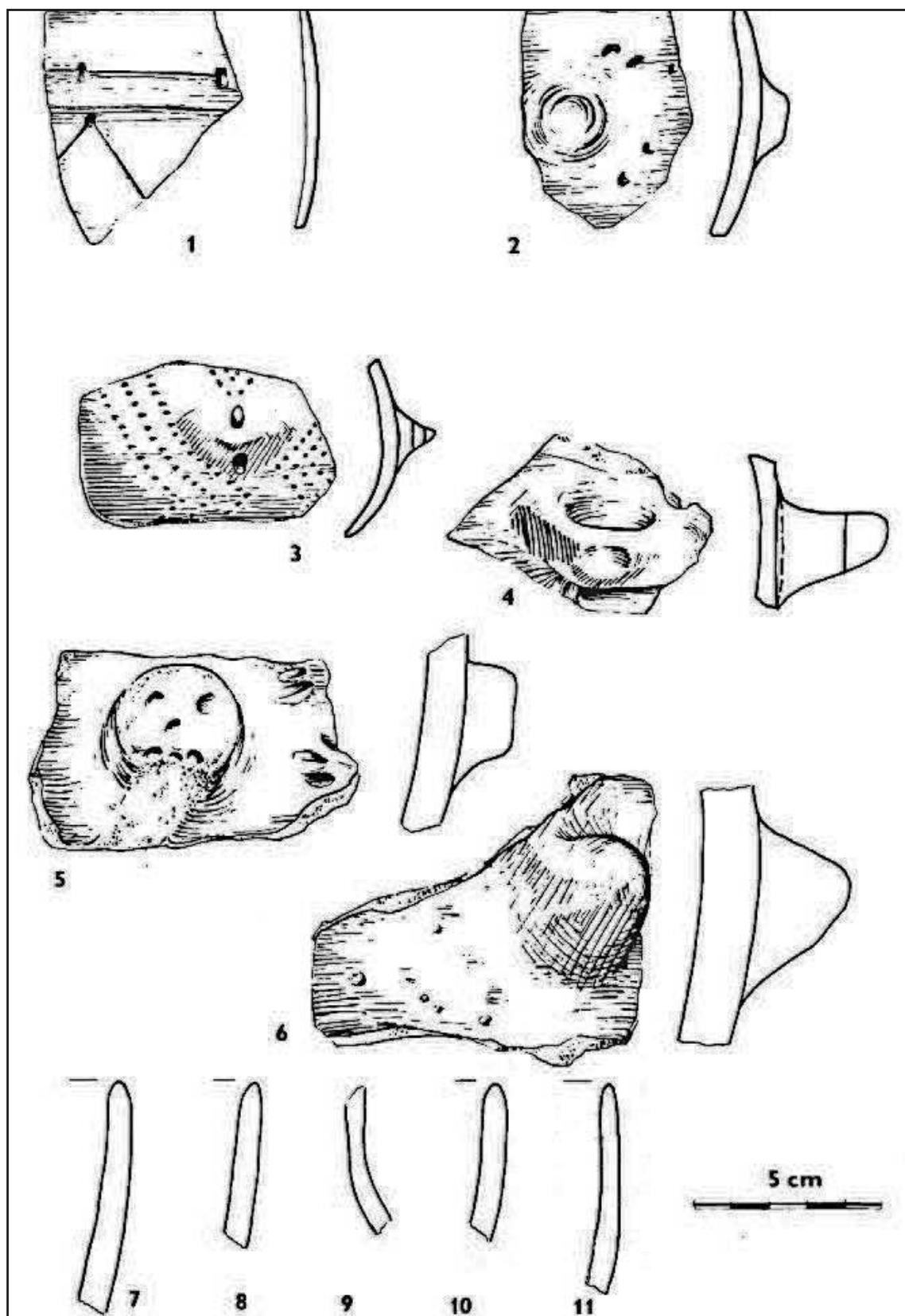
Český úřad zeměměřičský a katastrální

http://ags.cuzk.cz/dmr_3dscenea/?vpX=-561552.36&vpY=-1127448.47&vpZ=30945.607&vpTilt=35.05

Mapa poskytl autor.
Informační systém s archaickými daty
http://ags.cuzk.cz/dmr_3dscenea/?vpX=-561552.36&vpY=-1127448.47&vpZ=30945.607&vpTilt=35.05
Zdroj: data mapy Ing. Radovan Urválek

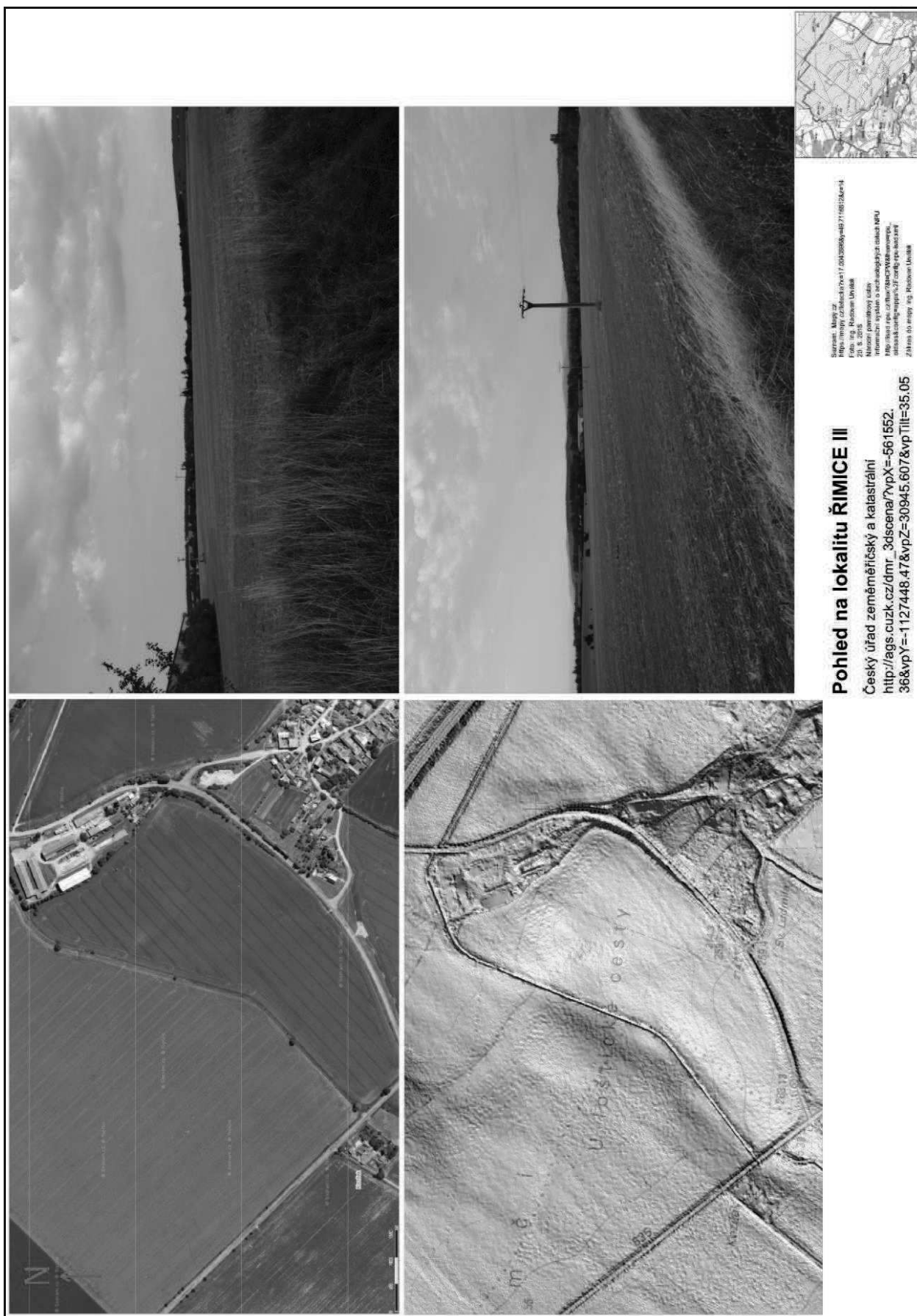
Příloha č. 3

Příloha č. 4

Část nálezů ze sídliště kultury LnK SAS ČR 15032 ŘIMICE I

kreslil K. Richtr

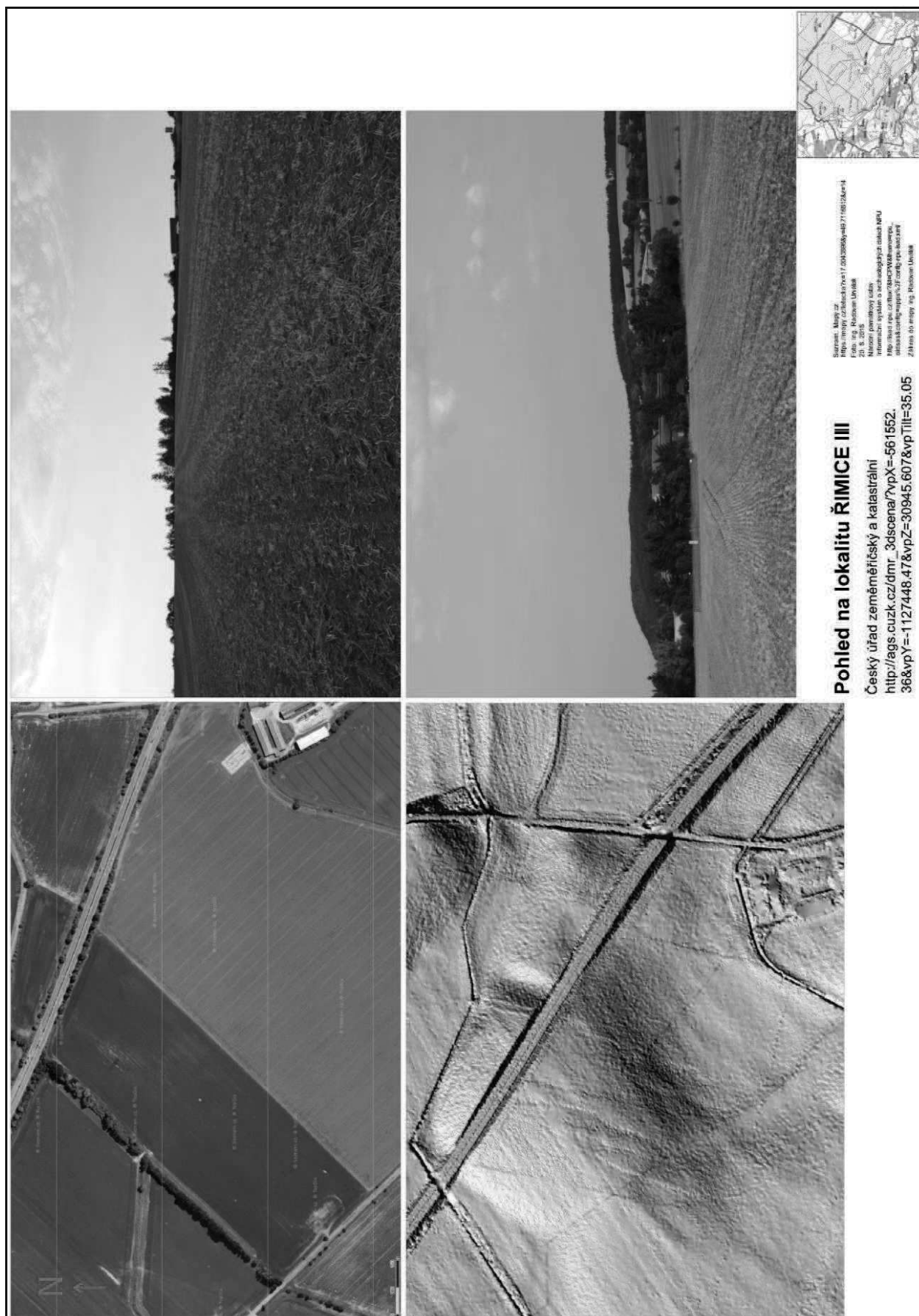

Stavba: Mapa.cz
<http://mapy.cz/obrazky/1/2422854-4877185244-4>
 Foto: Ing. Radovan Urválek
 20. 8. 2014
 Pro: Státní zeměměřičský úřad
 Informační systém o archaologických datech NEMU
<http://mapy.cz/obrazky/1/2422854-4877185244-4>
 Zpracoval: Ing. Radovan Urválek

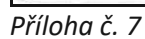
Pohled na lokalitu ŘIMICE III

Český úřad zeměměřičský a katastrální
http://ags.cuzk.cz/dmr_3dscena/?vpX=-561552.36&vpY=-1127448.47&vpZ=30945.607&vpTilt=35.05

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 8